

Rapport

Rapport over een klacht over de politie-eenheid Rotterdam.

Datum: 3 april 2014

Rapportnummer: 2014/034

Klacht

Verzoekster klaagt over de wijze waarop ambtenaren van de regionale politie-eenheid Rotterdam haar op 5 mei 2012 hebben aangehouden, meegenomen en opgehouden. Met name klaagt zij erover dat deze ambtenaren:

haar hebben aangehouden vanwege het niet tonen van een identiteitsbewijs en/of wederspanningheid

haar niet hebben meegedeeld waarvoor zij precies werd aangehouden;

geweld tegen haar hebben gebruikt, zoals een vuistslag in haar gezicht;

haar geboeid hebben meegenomen naar het politiebureau en;

haar, na de voorgeleiding om 3:58 uur en ondanks het verhoor om 10:28 uur, nog tot 13:54 uur hebben opgehouden in een politiecel.

Ook klaagt zij erover dat de politie haar op het politiebureau liet weten dat als zij in plaats van een taakstraf €200 zou betalen, zij meteen naar huis mocht gaan.

Voorts klaagt zij erover dat de klachtadviescommissie:

niet alle klachten heeft behandeld en;

geen verslag van de hoorzitting heeft opgesteld.

Bevindingen en beoordeling

I. BEVINDINGEN

Inleiding

1.1 In de nacht van 4 op 5 mei 2012 ging verzoekster rond 2:00 uur uit wanhoop naar de woning van haar ex-partner. Nog geen drie weken daarvoor had zij de relatie van negen jaar verbroken en zij zag hem die dag met zijn nieuwe vriendin. Zij was die nacht zichzelf niet en zij had vier kalmeringspillen ingenomen. Omdat zij duidelijkheid wilde, reed zij die nacht naar zijn woning. Toen zij een extra auto bij de woning van haar ex-partner zag staan, sloegen de stoppen bij haar door. Zij belde keer op keer aan, bonsde op de deur en gooide kiezelsteentjes op het dak. Verzoeksters ex-partner belde uiteindelijk rond 2:25 uur de politie. Politieambtenaren O. en P. arriveerden die nacht rond 2:30 uur bij de woning. Verzoekster had zich verstopt in de tuin. Omdat de politieambtenaren geluid hoorden in de tuin, liepen zij daarnaartoe. Zij zagen verzoekster op de grond liggen achter de struiken en vroegen wat zij daar deed. Nadat de politieambtenaren haar vertelden dat zij van de politie

waren, stond verzoekster op. Zij wilde niet zeggen waarom zij in de tuin lag. Politieambtenaar P. vroeg of verzoekster even op het tuinbankje wilde gaan zitten, zodat hij even met haar kon praten en om het ijs te breken. Verzoekster wilde dit niet.

Aanhouding, geweld en handboeiengebruik

1.2 Omdat verzoekster weg wilde gaan, hielden de politieambtenaren haar tegen en vroegen wat ze daar deed. Uiteindelijk gaf verzoekster aan dat zij drie weken geleden de relatie met haar ex-partner had verbroken en dat zij medicijnen had ingenomen. Zij wilde alleen met haar ex-partner praten. Zij liet de politieambtenaren weten dat zij kort daarvoor bij de rivier stond met de gedachte om zichzelf van het leven te beroven, omdat zij niet meer wist hoe het verder moest en het niet meer zag zitten. Het was duidelijk dat het niet goed ging met haar. De politieambtenaren kregen de indruk dat verzoekster steeds weg wilde lopen, omdat zij steeds heen en weer liep. Verzoekster kwam volgens de politieambtenaren verward en versuft over en was duidelijk de weg kwijt. Zij antwoordde niet (meteen) op vragen. Zij wilde niet vertellen wie zij was en zij kon desgevraagd niet haar identiteitsbewijs tonen. De politieambtenaren vonden het niet verantwoord om verzoekster alleen op straat achter te laten. In het kader van de hulpverlening en het niet kunnen tonen van een identiteitsbewijs wilden de politieambtenaren haar aanhouden en meenemen naar het politiebureau in Dordrecht. Verzoekster kon daar worden onderzocht door een arts. De betrokken politieambtenaren waren namelijk bezorgd over haar gezondheidstoestand en zij wilden haar daarom niet alleen naar huis laten gaan. Politieambtenaar P. liet verzoekster daarom duidelijk weten waarom zij was aangehouden, namelijk het niet kunnen tonen van een identiteitsbewijs en vanwege haar gezondheidstoestand. Daarbij liet hij haar ook weten dat een arts zou worden ingelicht. In veel gevallen worden mensen volgens politieambtenaar P. niet eens aangehouden vanwege het niet tonen van hun identiteitsbewijs. Omdat verzoekster echter verward overkwam en zij niet wisten welke en hoeveel medicijnen zij had gebruikt, besloten zij haar toch aan te houden. De arts kon haar dan op het politiebureau verder onderzoeken. Als verzoeksters identiteit duidelijk was geworden en zij bijvoorbeeld had laten weten dat ze slechts één pilletje had ingenomen dat door haar arts was voorgeschreven, dan hadden zij haar waarschijnlijk niet aangehouden en meegenomen.

1.3 De betrokken politieambtenaren brachten verzoekster naar het politiebusje. Verzoekster liep rustig mee. Toen zij bij het busje aankwamen liet verzoekster weten dat zij claustrofobie had. Volgens de politieambtenaren probeerden zij haar in de deuropening van het busje te kalmeren. Verzoekster nam uiteindelijk zelf plaats in het busje. Verzoekster liet toen weten dat zij haar tas in de tuin had verloren en dat daarin haar identiteitsbewijs zat. Politieambtenaar O. ging daarom in de tuin zoeken naar haar tas. Politieambtenaar P. bleef bij het politiebusje staan. Politieambtenaar O. kon verzoeksters tas niet vinden. Hij belde aan bij de woning. De bewoner liet weten dat hij verzoekster op dit tijdstip niet wilde spreken en later in de week wel contact met haar zou opnemen. Politieambtenaar O. liep vervolgens terug naar het politiebusje. Verzoekster liet weten dat

haar tas niet in de tuin lag maar in haar auto. Zij zou hebben gezegd dat haar auto iets verderop in een zijstraatje stond. Volgens de politieambtenaren kon zij echter niet vertellen waar haar auto precies stond. Bovendien vonden de politieambtenaren haar ook niet meer geloofwaardig en wilden zij vanwege haar medicijngebruik en gezondheidstoestand snel naar het politiebureau, zodat een arts kon worden geraadpleegd. Verzoekster werd meegedeeld dat zij naar het politiebureau in Dordrecht zouden gaan.

1.4 Verzoekster deed de deur van het busje open en volgens de politieambtenaren wilde zij dat zij niet mee ging. Zij stapte vervolgens uit het busje. De politieambtenaren hadden de indruk dat verzoekster zich aan haar aanhouding probeerde te onttrekken. Zij pakten verzoekster vast aan haar armen. Verzoekster probeerde zich los te trekken door met haar armen te bewegen, omdat zij niet wilde dat de politieambtenaren aan haar lichaam zaten. Volgens politieambtenaar O. probeerde verzoekster hem in zijn gezicht te slaan. Omdat hij uitweek, zou zij zijn gezicht niet hebben geraakt. Verzoekster zou volgens politieambtenaar O. ook zijn dienstoverhemd hebben vastgepakt. Omdat verzoekster hem, zoals hij stelt, probeerde te slaan en hij daarvan schrok, sloeg hij haar uit een reflex met gebalde vuist in haar gezicht. Hij vond het ook te lang duren. Verzoekster had door de vuistslag een tand door haar lip en haar lip was opgezwollen. Ook had zij een grote blauwe plek in haar gezicht. De politieambtenaren hielden verzoekster ook aan vanwege wederspanning. Zij deden handboeien bij verzoekster om, plaatsten haar in het politiebusje en namen haar geboeid mee naar het politiebureau in Dordrecht. Politieambtenaar O. meldde het toegepaste geweld dezelfde nacht nog bij de chef van dienst.

Ophouding en transactievoorstel

1.5 Zodra verzoekster op het politiebureau arriveerde werden de handboeien afgedaan. Zij gaf aanvankelijk een valse naam op. Verzoekster werd om 3:58 uur voorgeleid aan de hulpofficier van justitie. Een arts bezocht verzoekster die nacht in de politiecel. Verzoekster hoefde verder geen medische behandeling te ondergaan. Het verhoor begon om 10:28 uur en duurde tot 11:45 uur. Politieambtenaar J. verklaarde tijdens het onderzoek van Nationale ombudsman dat dit langer dan gebruikelijk was, omdat verzoekster erg ontdaan en emotioneel was. Volgens verzoekster viel de computer ook uit vanwege een storing. Na afloop van het verhoor had hij de verklaring uitgeprint en voorgelezen aan verzoekster, omdat zij haar leesbril niet bij zich had. Hierdoor duurde het ook iets langer dan gebruikelijk. Omdat verzoekster de verklaring niet zelf had gelezen, weigerde zij de verklaring te ondertekenen. Politieambtenaar J. sprak na het verhoor nog zeker een half uur met verzoekster, omdat zij nog steeds erg emotioneel was. Hij bracht haar daarna naar de politiecel. Hij ging direct overleggen met de parketsecretaris van het Openbaar Ministerie (OM), die destijds nog op de afdeling zat. Dit overleg duurde ongeveer een kwartier. De parketsecretaris besloot dat verzoekster een transactievoorstel van €200 moest krijgen vanwege wederspanning. Politieambtenaar J. ging naar verzoekster toe om dit te vertellen. Hij deelde verzoekster mee dat zij een transactievoorstel kreeg van €200 en dat zij dit bedrag meteen moest betalen, zodat de zaak was afgedaan en zij weer

naar huis mocht gaan. De betrokkene hoefde dan niet meer voor de rechter te verschijnen. Het alternatief was een dagvaarding om voor de rechter te verschijnen. Volgens verzoekster deelde politieambtenaar J. haar enkel mee dat, als zij €200 zou betalen, zij meteen naar huis mocht gaan en anders een taakstraf zou krijgen. Omdat verzoekster haar portemonnee niet bij zich had, belde zij een kennis om naar het politiebureau te komen en voor haar te betalen. Verzoekster werd vervolgens weer in de politiecel geplaatst. Politieambtenaar J. liet verzoekster weten dat zij zou worden heengezonden, zodra de kennis van verzoekster zou zijn gearriveerd en het bedrag van €200 zou hebben betaald. Omdat een vrouw als verzoekster volgens politieambtenaar J. niet in een politiecel hoorde, probeerde hij alles zo snel mogelijk af te handelen, zodat verzoekster snel naar huis kon gaan. De arrestantenzorg zorgde verder voor de heenzending. Als er meerdere arrestanten waren, die heengezonden moesten worden, kon de heenzending langer duren. Verzoekster werd uiteindelijk om 13:54 uur heengezonden. Verzoekster ontving later nog een strafbeschikking wegens het niet tonen van haar identiteitsbewijs.

Visie verzoekster

1.6 Verzoekster was zich ervan bewust dat zij zelf verantwoordelijk was voor het feit dat zij midden in de nacht stond aan te bellen bij haar ex-partner en steentjes aan het gooien was. Zij was in paniek en ging door het lint toen zij de auto van de nieuwe vriendin van haar ex-partner zag staan. Het enige wat zij wilde was een beetje empathie en hulp. De politie reageerde echter enorm agressief en vijandig. De politie behandelde haar als een crimineel. Zij was enorm teleurgesteld in de politie. Verzoekster was een weerloze vrouw van tweeënzestig jaar oud. Zij had een redelijk slank postuur en was kleiner dan de betrokken politieambtenaren. In de loop van de avond had zij vier kalmeringspillen ingenomen waardoor zij heel rustig was. Zij was absoluut niet in de war. Omdat niemand met haar kwam praten toen zij in het politiebusje zat en zij het benauwd kreeg, was zij uit het busje gestapt en naar de voorkant van het busje gelopen. Zij wilde niet weglopen. Politieambtenaar P. zag dit en liet dat volgens verzoekster ook toe. Verzoekster zwaaide toen niet met haar armen. Politieambtenaar O. rende echter naar haar toe en sprong bijna op haar. Hij begon hardhandig aan haar te trekken en te duwen. Haar armen en benen zaten daardoor onder de blauwe plekken. Verzoekster probeerde zich steeds los te trekken. Zij had zich echter niet hevig verzet. Evenmin had zij politieambtenaar O. geprobeerd te slaan. Zij zei tegen politieambtenaar O. dat hij niet aan haar moest zitten, omdat zij daar niet tegen kon, en dat zij zelf weer naar het busje zou gaan. Volgens verzoekster sloeg politieambtenaar O. haar vervolgens met zijn vuist in haar gezicht. De agressie in zijn ogen zou zij nooit vergeten. Zij begreep niet waarom politieambtenaar O. zo boos op haar was. Zij had zich namelijk voorbeeldig gedragen en niets verkeerd gezegd. Volgens verzoekster was het niet terecht dat de politie haar had aangehouden en geboeid hadden meegenomen vanwege het niet tonen van een identiteitsbewijs en/of wederspanningheid. De politieambtenaren hadden haar de reden van haar aanhouding niet eens meegedeeld. Verzoekster begreep verder niet dat de politie haar, na de voorgeleiding

om 3:58 uur en ondanks het verhoor om 10:28 uur, nog tot 13:54 uur had opgehouden in een politiecel. Ook klaagde zij over de informatie die door de politie werd verstrekt over het transactievoorstel. De politie liet haar weten dat als zij in plaats van een taakstraf €200 zou betalen, zij meteen naar huis mocht gaan. Als zij had geweten dat ze de zaak voor de rechter had kunnen laten komen, dan had ze dat graag gewild. Voorts klaagde zij erover dat de klachtadviescommissie niet alle klachten had behandeld en geen verslag van de hoorzitting had opgesteld. Hoewel verzoekster graag het bedrag van €200, dat zij op het politiebureau had betaald, terug zou willen krijgen, ging het haar niet zozeer om het geld. Zij zou al heel blij zijn met excuses. Volgens verzoekster was de handelwijze van de politie in vergelijking tot die van haar buitenproportioneel. Zij vond het een traumatische en vernederende ervaring, waar zij lange tijd last van had.

Visie politieambtenaar O.

1.7 Tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman liet politieambtenaar O. nog, voor zover van belang, het volgende weten. Niet hij maar verzoekster liep op een gegeven moment met versnelde pas naar hem toe. Verzoekster zwaaide volgens hem wild met haar armen, haalde uit met haar arm en sloeg richting zijn gezicht. Zij ging volgens politieambtenaar O. volledig door het lint. Hij kon nog net naar achteren stappen. Als hij dat niet had gedaan, had verzoekster hem vol in zijn gezicht geslagen. Dat hij verzoekster zonder enige aanleiding in haar gezicht had geslagen, was volgens hem niet juist. Politieambtenaar O. schrok van verzoeksters gedrag en sloeg verzoekster uit een reflex en in een fractie van een seconde met gebalde vuist in haar gezicht. Dit was volgens hem een menselijke reactie. Hierbij speelde mee dat hij kort daarvoor een kras in zijn gezicht had gekregen door een arrestante. Politieambtenaar O. wilde voorkomen dat dit nog een keer zou gebeuren. Het was echter geen bewuste keuze van hem om verzoekster in haar gezicht te slaan, maar puur een reflex. Politieambtenaar O., die al dertig jaar politieman was en al veel had meegemaakt, reageerde naar eigen zeggen altijd heel alert en scherp. Hij wilde niet geslagen worden. Daarom ondernam hij snel actie als iemand zich agressief naar hem toe gedroeg. Het was volgens hem wellicht niet nodig geweest om een tweeënzestig jarige, niet al te grote vrouw van ongeveer 1.70 meter in haar gezicht te slaan. Zelf was hij 1.80 meter lang en had hij een stevig postuur van ruim negentig kilogram. Hij sportte veel en in het verleden, voordat hij bij de politie kwam, kreeg hij van een kennis bokstraining om aan zijn conditie te werken. Hij was echter slechts een amateurbokser en deed niet mee aan wedstrijden. Uit zijn boksverleden wist hij wel hoe hij goed en hard moest slaan. In dit geval sloeg hij niet bewust en evenmin hard, maar uit een reflex. Hij had verzoekster anders hard tegen de grond kunnen slaan. Hij vond het oprecht vervelend voor verzoekster, maar hij bleef bij zijn standpunt dat zij het aan haarzelf te wijten had. De betrokken districtschef vond het niet zo fraai, maar hij had er begrip voor en hij kon het zich voorstellen. Na het advies van de klachtadviescommissie, die zijn handelwijze niet professioneel vond, kreeg hij een officiële berisping van de districtschef, aldus politieambtenaar O.

Visie politieambtenaar P.

1.8 Politieambtenaar P. verklaarde, voor zover van belang, nog het volgende tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman. Verzoekster maakte voortdurend een verwarde indruk. Verzoekster was absoluut niet rustig, zoals zij zelf stelde. Zij gaf later tijdens het verhoor ook zelf aan dat zij niet zichzelf was. Nadat zij uit het politiebusje kwam, liep zij gillend en met versnelde pas richting de voorkant van het busje waar politieambtenaar O. stond. Anders dan verzoekster stelde, liet politieambtenaar P. het niet toe dat verzoekster uit het politiebusje stapte. De politieambtenaren pakten verzoekster meteen bij haar arm en schouder vast. Verzoekster wilde dat zij haar niet moesten vastpakken en verzette zich hevig. De politieambtenaren zeiden tegen verzoekster dat zij mee moest werken en rustig moest doen. Verzoekster voldeed daar echter niet aan. Zij probeerde zich los te trekken en bewoog steeds in tegengestelde richting. Volgens politieambtenaar O. probeerde verzoekster hem te slaan. Politieambtenaar P., die verzoekster vasthield aan haar rechterarm- en schouder, had dit zelf niet gezien, maar hoorde dit achteraf van zijn collega. Politieambtenaar O. had verzoekster om die reden met een vuist in haar gezicht geslagen. Politieambtenaar P. was van mening dat hoewel het slaan in het gezicht op grond van de Ambtsinstructie was toegestaan, het beter was om op een andere manier te handelen. Dit besprak hij later ook met zijn collega. Politieambtenaar P. zou zelf blijven proberen om iemand onder controle te krijgen door diegene steeds vast te pakken. Als verzoekster hem had geprobeerd te slaan, dan had hij waarschijnlijk niet teruggeslagen, maar dat weet hij niet zeker. Het hing af van de omstandigheden die hij zelf zou waarnemen en zijn eigen gevoel. Dat politieambtenaar O. naar verzoekster was toegerend, zowat op haar sprong en haar zonder enige reden in haar gezicht sloeg, was volgens politieambtenaar P. absoluut niet juist. Politieambtenaar O. gaf verzoekster een vuistslag om haar onder controle te brengen en niet omdat het, zoals verzoekster schreef, te lang duurde. Na de vuistslag in verzoeksters gezicht was verzoekster rustig. De politieambtenaren besloten verzoekster te boeien. Zij was namelijk eerder uit de bus gekomen met het kennelijke doel om weg te gaan. Bovendien had zij zich verzet en kon zij onvoorspelbaar reageren vanwege het medicijngebruik en haar verwarde toestand. Zij werd daarom geboeid in het busje geplaatst, waarna zij naar het politiebureau te Dordrecht reden.

Visie districtschef

1.9 Tijdens de informele fase van de klachtbehandeling bij de politie oordeelde een districtschef dat de betrokken politieambtenaar rechtmatig handelde door verzoekster een vuistslag in haar gezicht te geven. Er viel de betrokken nacht niet met verzoekster te praten en zij werkte niet mee. Politieambtenaar O. vond het ook te lang duren en hij meende dat verzoekster hem wilde slaan. Daarom gaf hij uit een reflex een vuistslag in verzoeksters gezicht. Dit viel naar het oordeel van de districtschef binnen de geweldsinstructie van de politie. Hoewel er meer mogelijkheden waren om verzoekster onder controle te krijgen en te houden, die wellicht ook de voorkeur hadden, viel een vuistslag in het gezicht van een arrestant, die niet meewerkte, volgens de districtschef

binnen de grenzen van de wet. Desondanks zou hij in gesprek gaan met de betrokken politieambtenaar om hem erop te wijzen dat er ook andere en betere mogelijkheden waren om verzoeksters medewerking af te dwingen, aldus de betrokken districtschef.

Visie politiechef

1.10 De voormalige korpsbeheerder verklaarde verzoeksters klacht over de vuistslag in haar gezicht op advies van de klachtadviescommissie gegrond. De politieambtenaren handelden juist door verzoekster niet alleen 's nachts op straat achter te laten en haar mee te nemen naar het politiebureau. Dat verzoekster uit het politiebusje stapte, op de politieambtenaren afliep en met haar armen zwaaiende bewegingen maakte, was geen reden om haar een vuistslag in haar gezicht te geven. Dit achtte de toenmalige korpsbeheerder disproportioneel. Het handelen vanuit een reflex was ook zeer ongewenst en niet professioneel. De politieambtenaren waren getraind en hadden in deze ongelijkwaardige situatie anders kunnen en moeten handelen. De reactie van de huidige politiechef, die de Nationale ombudsman tijdens het onderzoek ontving, had dezelfde strekking als voormelde reactie van de voormalige korpsbeheerder.

Klachtadviescommissie

1.11 Voor wat betreft verzoeksters klacht over de klachtadviescommissie liet de politiechef tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman het volgende weten. Volgens de voorzitter van de klachtadviescommissie was tijdens de hoorzitting van de klachtadviescommissie met verzoekster afgesproken dat alleen de klacht over de vuistslag zou worden behandeld, omdat dat de kern van haar klacht was. Verzoekster zou bovendien tevreden zijn over de behandeling van de overige klachten tijdens het informele traject. Ook liet de politiechef weten dat inmiddels altijd een verslag zou worden gemaakt van de hoorzitting van de klachtadviescommissie. Daarin zouden zowel de verklaringen van klagers als die van betrokken politieambtenaren zijn weergegeven. Ook de klachtonderdelen, die tijdens de informele fase naar tevredenheid waren opgelost, zouden tijdens de hoorzitting en in het verslag worden besproken. Ten behoeve van het beginsel van hoor en wederhoor zouden partijen tevens in elkaars aanwezigheid worden gehoord. Het verslag zou naar alle partijen worden gestuurd. Op deze wijze zou er geen onduidelijkheid meer kunnen bestaan over de te beoordelen klachtonderdelen, aldus de politiechef.

II. BEOORDELING

VRIJHEIDSONTNEMING, -BEPERKING & GEWELDGEBRUIK

Behoorlijkheidsvereiste

2.1 Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op persoonlijke vrijheid, en het recht op lichamelijke integriteit zijn

gewaarborgd in verdragen en de Grondwet (zie Achtergrond, onder).

Aanhouding c.q. meenemen in het kader van hulpverlening

Wet- en regelgeving

2.2 Vrijheidsontneming betekent een inbreuk op het recht op persoonlijke vrijheid en het verbod op onrechtmatige vrijheidsbeneming. In de wet is geregeld in welke gevallen de overheid een burger zijn vrijheid mag ontnemen. Artikel 53 van het Wetboek van Strafvordering biedt een wettelijke basis voor aanhouding van een persoon ten aanzien van wie een redelijke verdenking van een strafbaar feit bestaat. Voor de beoordeling van de vraag of de politie in redelijkheid verzoekster kon aanhouden, is van belang of verzoekster kon worden aangemerkt als verdachte van een strafbaar feit in de zin van artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering. Iemand kan slechts als verdachte worden aangemerkt indien er sprake is van een redelijk vermoeden van schuld. Dat vermoeden van schuld dient te steunen op specifieke feiten of omstandigheden van het geval en dit dient bovendien naar objectieve maatstaven gezien redelijk te zijn. Een redelijke verdenking is voldoende om tot aanhouding over te gaan (zie Achtergrond, onder 4). Daarnaast is een politieambtenaar op grond van artikel 25 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren bevoegd om personen, die bijvoorbeeld door drank- of drugsgebruik een onmiddellijk gevaar opleveren voor zichzelf of voor anderen, te (laten) verwijderen van openbare plaatsen (zie Achtergrond, onder 7).

Geen schending behoorlijkheidsvereiste

2.3 De politie heeft verzoekster aangehouden wegens een verdenking van het plegen van strafbare feiten, namelijk het niet kunnen tonen van een identiteitsbewijs en wederspanning. Daarnaast nam de politie verzoekster mee in het kader van hulpverlening vanwege haar emotionele toestand en mogelijk overmatige medicijngebruik. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman heeft de politie daarmee het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grond- en mensenrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid, niet geschonden. Verzoekster, die volgens de betrokken politieambtenaren verward en versuft overkwam, liet weten dat zij kort daarvoor bij de rivier stond met de gedachte om zichzelf van het leven te beroven, omdat zij niet meer wist hoe het verder moest en het niet meer zag zitten. Het was duidelijk dat het op dat moment niet goed ging met haar. Ook liet verzoekster weten dat ze kalmeringspillen had ingenomen, maar onduidelijk bleef hoeveel. Volgens de politieambtenaren antwoordde zij niet (meteen) op vragen en was zij duidelijk de weg kwijt. Verzoekster kon op verzoek van de betrokken politieambtenaren geen identiteitsbewijs tonen en wilde niet vertellen wie zij was. Daarom hielden de politieambtenaren haar aan. Nadat zij was aangehouden, liet verzoekster de politieambtenaren weten dat haar tas met identiteitsbewijs nog in de tuin van haar ex-partner lag. Politieambtenaar O. ging daarom zoeken in de tuin, maar kon de

tas niet vinden. Vervolgens gaf verzoekster aan dat haar tas niet in de tuin lag maar in haar auto. Verzoekster kon volgens de betrokken politieambtenaren echter niet duidelijk vertellen waar haar auto precies stond. De politieambtenaren vonden haar op dat moment niet meer geloofwaardig. Vanwege haar medicijngebruik en haar gezondheidstoestand wilden zij ook snel naar het politiebureau, zodat verzoekster daar door een arts kon worden onderzocht. Zij vonden het niet verantwoord om haar alleen op straat achter te laten en waren bezorgd over haar. Zij plaatsten haar daarom in het politiebusje, maar verzoekster kwam uit het busje. Nadat de politieambtenaren haar vastpakten, probeerde zij zich los te trekken door met haar armen te zwaaien. Vanwege haar verzet hielden de politieambtenaren haar daarom ook aan wegens verdenking van wederspanningheid. Gelet op deze omstandigheden was er naar het oordeel van de Nationale ombudsman sprake van een redelijke verdenking van overtreding van de artikelen 447e en 180 van het Wetboek van Strafrecht (zie Achtergrond, onder 5), zodat verzoekster kon worden aangehouden. Daarnaast is de Nationale ombudsman van oordeel dat de politieambtenaren verzoekster konden meenemen in het kader van hulpverlening. Gezien verzoeksters eigen verklaring dat zij kort daarvoor bij de rivier stond met de gedachte om zichzelf van het leven te beroven, haar emotionele toestand, haar mogelijk overmatige medicijngebruik en haar eerdere handelwijze bij de woning van haar ex-partner, konden de politieambtenaren redelijkerwijs concluderen dat verzoekster mogelijk een gevaar was voor zichzelf of voor anderen.

De onderzochte gedraging is dan ook behoorlijk.

Reden van aanhouding meedelen

EVRM

2.4 Op grond van artikel 5 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM) hebben opsporingsambtenaren de plicht om een ieder die wordt aangehouden, onverwijld op de hoogte te brengen van de reden van aanhouding. De inhoudelijke eis die aan de in artikel 5, tweede lid EVRM neergelegde informatieplicht wordt gesteld, is dat de verdachte bij zijn aanhouding moet weten van welk strafbaar feit hij wordt verdacht en waarom. De mededeling van de reden voor arrestatie moet onverwijld geschieden (zie Achtergrond, onder 1).

Geen oordeel

2.5 Volgens verzoekster hadden de betrokken politieambtenaren haar niet de reden van haar aanhouding meegedeeld. De betrokken politieambtenaren lieten echter weten dat zij verzoekster duidelijk hadden meegedeeld dat zij was aangehouden voor het niet kunnen tonen van een identiteitsbewijs en later voor wederspanningheid. Omdat de lezingen tegenover elkaar staan en er geen aanknopingspunten zijn om meer waarde te hechten aan één van de lezingen, kan de Nationale ombudsman over dit klachtonderdeel, hoe

onbevredigend ook, geen oordeel geven.

Geweldtoepassing

Regelgeving

2.6 Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op het recht op lichamelijke integriteit. In de wet is geregeld in welke gevallen de overheid geweld mag toepassen. Op grond van artikel 8, eerste en vijfde lid, van de Politiewet 1993, zoals dit luidde ten tijde van de onderzochte gedraging, is een politieambtenaar, die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, bevoegd om geweld te gebruiken, wanneer dit noodzakelijk is voor de uitvoering van zijn taak en een minder ingrijpend middel niet voorhanden is. Het geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf (zie Achtergrond, onder 3).

Schending behoorlijkheidsvereiste

2.7 De Nationale ombudsman is van oordeel dat de politie door verzoeker met gebalde vuist in haar gezicht te slaan het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grond- en mensenrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op lichamelijke integriteit, heeft geschonden. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman was de vuistslag in verzoeksters gezicht allesbehalve noodzakelijk en evenmin proportioneel. Hoewel verzoekster zich, nadat zij werd vastgepakt, probeerde los te trekken door met haar armen te bewegen, was er geen reden om op deze wijze geweld toe te passen. Een vuistslag in of op een kwetsbaar lichaamsdeel, zoals het gezicht of het hoofd, is een zwaar middel en kan ernstig letsel tot gevolg hebben. Er waren bovendien voldoende minder ingrijpende en aangeleerde (gewelds)middelen om verzoekster onder controle te krijgen. Daarbij neemt de Nationale ombudsman ook in aanmerking dat verzoekster tweeënzestig jaar oud was, kleiner was dan de betrokken politieambtenaren en een normaal postuur had. Dat de politieambtenaar verzoekster in een reflex sloeg, maakt dat niet anders. Van een politieambtenaar mag als professional worden verwacht dat hij in beginsel gebruik maakt van de aangeleerde (aanhoudings)technieken en niet puur instinctief, dus vanuit zijn emotie of uit een reflex, reageert. Dit geldt temeer nu de betrokken politieambtenaar naar eigen zeggen amateurbokser is geweest. Ook de omstandigheid dat verzoekster de betrokken politieambtenaar in zijn gezicht probeerde te slaan of met haar armen slaande bewegingen zou hebben gemaakt, doet daar - wat daar overigens ook van zij - niet aan af.

De onderzochte gedraging is dan ook niet behoorlijk.

Handboeiengebruik

Regelgeving

2.8 Het aanleggen van handboeien, vormt een inbreuk op het recht op persoonlijke vrijheid en de lichamelijke integriteit en mag - zoals de Nationale ombudsman reeds in eerdere rapporten heeft geoordeeld - geen automatische zijn. In wet- en regelgeving is geregeld in welke gevallen de overheid een burger zijn vrijheid mag beperken. Op grond van artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren kan een politieambtenaar een aangehouden verdachte ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen. Dit mag alleen gebeuren als dit noodzakelijk is vanwege vluchtgevaar of gevaar voor de veiligheid van de betrokken persoon, de politieambtenaar of derden (zie Achtergrond, onder 7).

Geen schending behoorlijkheidsvereiste

2.9 Naar het oordeel van de Nationale ombudsman heeft de politie door het aanleggen van handboeien het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grond- en mensenrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid en de lichamelijke integriteit, niet geschonden. De politieambtenaren kregen van begin af aan de indruk dat verzoekster steeds weg wilde lopen. Nadat zij was aangehouden plaatsten de betrokken politieambtenaren haar ongeboeid in het politiebusje om haar naar het politiebureau te vervoeren. Verzoekster stapte echter uit het busje. Hierdoor hadden de betrokken politieambtenaren de indruk dat verzoekster zich probeerde te onttrekken aan haar aanhouding. Zij pakten verzoekster daarom vast. Verzoekster, die een onbekende hoeveelheid kalmeringspillen had ingenomen en verward overkwam, probeerde zich steeds los te trekken. Volgens de politieambtenaren maakte zij daarbij zwaaiende bewegingen met haar armen. Gelet op deze omstandigheden waren er naar het oordeel van de Nationale ombudsman voldoende feiten en omstandigheden op grond waarvan er sprake was van mogelijk vluchtgevaar en gevaar voor de veiligheid van verzoekster of van één dan wel beiden betrokken politieambtenaren en was het aanleggen van handboeien gerechtvaardigd.

De onderzochte gedraging is dan ook behoorlijk.

Ophouding

Regelgeving

2.10 Ook deze gedraging wordt getoetst aan het verbod op onrechtmatige vrijheidsbeneming. Op grond van artikel 61 van het Wetboek van Strafvordering (zie Achtergrond, onder 4) kan een verdachte voor ten hoogste zes uren worden opgehouden. De tijd tussen middernacht en negen uur 's morgens wordt niet meegerekend. Ophouding vindt plaats in het belang van het onderzoek en tijdens de ophouding wordt de verdachte gehoord (zie Achtergrond, onder 4).

Geen schending behoorlijkheidsvereiste

2.11 De politie heeft verzoekster na de voorgeleiding om 3:58 uur en het verhoor om 10:28 uur nog tot 13:54 uur opgehouden. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman heeft de politie hiermee het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grond- en mensenrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid en het verbod op onrechtmatige vrijheidsbeneming, niet geschonden. Verzoekster is de betrokken nacht voorgeleid aan de hulpofficier van justitie en tevens bezocht door een arts. Om 10:28 uur werd verzoekster gehoord. Volgens politieambtenaar J. duurde dit gehoor langer dan gebruikelijk, omdat verzoekster erg emotioneel was en zij haar leesbril niet bij zich had, zodat politieambtenaar J. de verklaring moest voorlezen. Volgens verzoekster viel de computer ook uit vanwege een storing. Na het gehoor sprak politieambtenaar J. verzoekster nog een half uur, omdat zij nog steeds erg emotioneel was. Politieambtenaar J. ging vervolgens overleggen met de parketsecretaris. Hij probeerde alles zo snel mogelijk af te handelen, zodat verzoekster snel naar huis kon gaan. Volgens hem hoorde verzoekster namelijk niet in een politiecel. De parketsecretaris besloot dat verzoekster een transactievoorstel van €200 moest krijgen vanwege wederspanning. Omdat verzoekster haar portemonnee niet bij zich had, belde zij een vriend. Deze vriend kwam enige tijd later en betaalde het bedrag. Verzoekster werd vervolgens om 13:54 uur heengezonden. Verzoekster is al met al overeenkomstig het bepaalde in artikel 61 van het Wetboek van Strafvordering (zie Achtergrond, onder 4) niet langer dan zes uur in het belang van het onderzoek opgehouden. Zoals eerder opgemerkt, telt de tijd tussen middernacht en negen uur 's morgens namelijk niet mee. Daar komt bij dat tussen het moment van aanhouden en heenzenden onderzoeks-handelingen zijn verricht, zodat niet is gebleken dat verzoekster onnodig lang is opgehouden.

De onderzochte gedraging is dan ook behoorlijk.

TRANSACTIEVOORSTEL

Vereiste van goede informatieverstrekking

2.12 Het vereiste van goede informatieverstrekking houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf. Dit betekent dat een politieambtenaar bij het verstrekken van een transactievoorstel uit eigen beweging juiste en volledige informatie verstrekt, zodat de juridische dan wel procedurele mogelijkheden van de betrokkene duidelijk zijn.

Geen oordeel

2.13 Volgens verzoekster deelde politieambtenaar J. haar tijdens het aanbieden van het transactievoorstel enkel mee dat, als zij €200 zou betalen, zij meteen naar huis mocht gaan en anders een taakstraf zou krijgen. Politieambtenaar J. verklaarde echter bij de Nationale ombudsman het volgende hierover. Hij deelde verzoekster mee dat zij in overleg

met de parketsecretaris een transactievoorstel kreeg van €200 en dat zij dit bedrag meteen moest betalen, zodat de zaak was afgedaan en zij weer naar huis mocht gaan. Daarbij liet hij verzoekster ook weten dat zij dan niet meer voor de rechter hoefde te verschijnen en dat het alternatief een dagvaarding was om voor de rechter te verschijnen. Omdat de lezingen ook hier tegenover elkaar staan en er geen aanknopingspunten zijn om meer waarde te hechten aan één van de lezingen, kan de Nationale ombudsman over dit klachtonderdeel, hoe onbevredigend ook, geen oordeel geven.

KLACHTADVIESCOMMISSIE

Vereiste van goede organisatie

2.14 Het vereiste van goede organisatie houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat haar organisatie en haar administratie de dienstverlening aan de burger ten goede komt. Dit betekent dat een klachtadviescommissie zorgvuldig vastlegt waar de klager precies over klaagt, bijvoorbeeld in een verslag van de hoorzitting. Dit verslag kan eventueel ter goedkeuring naar partijen worden gestuurd, zodat er achteraf geen discussie mogelijk is over de te behandelen klachten.

Schending behoorlijkheidsvereiste

2.15 De klachtadviescommissie heeft in dit geval geen verslag van de hoorzitting opgesteld. Hierdoor is onder andere niet duidelijk wat verzoekster tijdens de hoorzitting precies heeft verklaard over haar klachten en welke klachten zij graag behandeld wilde hebben. De Nationale ombudsman betreurt dit en acht dit niet zorgvuldig. Een zorgvuldig opgesteld verslag, waarin de feiten alsmede de standpunten en visies van de betrokkenen worden vastgelegd, vormt namelijk de basis van de uiteindelijke beoordeling van de klacht. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman heeft de klachtadviescommissie het vereiste van goede organisatie geschonden door na te laten een verslag van de hoorzitting op te stellen.

De onderzochte gedraging is dan ook niet behoorlijk.

2.16 De politiechef heeft tijdens het onderzoek laten weten dat de klachtadviescommissie binnen de politie-eenheid Rotterdam inmiddels altijd een verslag van de hoorzitting opstelt en dit (ter goedkeuring) naar partijen stuurt. De Nationale ombudsman heeft met instemming hiervan kennisgenomen.

Slotbeschouwing

De Nationale ombudsman kan zich goed voorstellen dat het optreden van de politie veel impact heeft gehad op verzoekster. Het geven van een vuistslag in het gezicht van een tweeënzestig jaar oude vrouw, die het emotioneel zwaar heeft, getuigt namelijk niet van

professionaliteit. De Nationale ombudsman acht deze handelwijze van de politie dan ook allesbehalve behoorlijk en volstrekt onnodig. Hij heeft er echter wel begrip voor dat de politie verzoekster, gezien haar suïcidale gedachten, haar medicijngebruik, haar gemoedstoestand en haar gedrag, niet alleen op straat wilde achterlaten. Daarom nam de politie haar ook terecht mee naar het politiebureau, waar zij door een arts kon worden onderzocht.

Conclusie

Politie-eenheid Rotterdam

Gegronnd

De klacht over de onderzochte gedraging van de politie-eenheid Rotterdam is gegrond voor wat betreft:

de vuistslag in het gezicht vanwege schending van het vereiste dat grondrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op lichamelijke integriteit.

Niet gegrond

De klacht over de onderzochte gedraging van de politie-eenheid Rotterdam is niet gegrond voor wat betreft:

de aanhouding c.q. meenemen in het kader van hulpverlening;

het handboeiengebruik;

de duur van de ophouding.

Geen oordeel

De Nationale ombudsman gaf geen oordeel over:

het meedelen van de reden van de aanhouding;

de informatieverstrekking over het transactievoorstel.

Klachtadviescommissie

Gegronnd

De klacht over de onderzochte gedraging van de klachtadviescommissie is gegrond voor wat betreft:

het niet opstellen van een verslag van de hoorzitting wegens schending van het vereiste van goede organisatie.

Instemming

De Nationale ombudsman heeft met instemming ervan kennisgenomen dat de klachtadviescommissie binnen de politie-eenheid Rotterdam inmiddels altijd een verslag van de hoorzitting opstelt en dit (ter goedkeuring) naar partijen stuurt.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft de politiechef in overweging om, gezien het disproportionele geweld en de (emotionele) gevolgen van het politieoptreden voor verzoekster, met haar in gesprek te gaan om een passend gebaar richting haar te maken.

De Nationale ombudsman,

mr. F.J.W.M. van Dooren,

waarnemend ombudsman

Achtergrond

Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM)

Artikel 5, tweede lid

Een ieder die gearresteerd is moet onverwijld en in een taal die hij verstaat op de hoogte worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en van alle beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht.

Grondwet

Artikel 11

Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

Artikel 15

1. Buiten de gevallen bij of krachtens de wet bepaald mag niemand zijn vrijheid worden ontnomen. (...)

4. Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt.

Politiewet 1993 (tot 1 januari 2013)

Artikel 2

De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven.

Artikel 8

1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn.

Wetboek van strafvordering

Artikel 27

Als verdachte wordt vóórdát de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan eenig strafbaar feit voortvloeit.

Artikel 53

In geval van ontdekking op heeter daad is ieder bevoegd den verdachte aan te houden.

Artikel 61

1. Indien de verdachte niet overeenkomstig artikel 57 in verzekering wordt gesteld, noch overeenkomstig artikel 60 voor de rechter-commissaris wordt geleid, wordt hij in vrijheid gesteld, tenzij hij op bevel van de officier van justitie of de hulpofficier voor wie de verdachte is geleid of die zelf de verdachte heeft aangehouden, voor ten hoogste zes uren wordt opgehouden voor onderzoek. Tijdens het ophouden voor onderzoek wordt de verdachte gehoord.

(...)

3. Ophouding als bedoeld in het eerste en tweede lid vindt plaats in het belang van het onderzoek, waaronder mede wordt verstaan het belang van het aan de verdachte in persoon uitreiken van mededelingen over de strafzaak.

4. Voor de berekening van de in het eerste en tweede lid bedoelde termijnen wordt de tijd tussen middernacht en negen uur 's morgens niet meegerekend.

Wetboek van strafrecht

Artikel 180

Hij die zich met geweld of bedreiging met geweld verzet tegen een ambtenaar werkzaam in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening, of tegen personen die hem daarbij krachtens wettelijke verplichting of op zijn verzoek bijstand verlenen, wordt als schuldig aan wederspanning gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.

Artikel 447e

Hij die niet voldoet aan de verplichting om een identiteitsbewijs ter inzage aan te bieden, hem opgelegd krachtens de Wet op de identificatieplicht (...) wordt gestraft met geldboete van de tweede categorie.

Wet op de identificatieplicht

Artikel 2

Een ieder die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt, is verplicht op de eerste vordering van een ambtenaar als bedoeld in artikel 8a van de Politiewet 1993, een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 ter inzage aan te bieden. Deze verplichting geldt ook indien de vordering wordt gedaan door een toezichthouder.

Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren

Artikel 1, derde lid, onder b en c

b) In dit besluit wordt verstaan onder geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken.

c) In dit besluit wordt verstaan onder aanwenden van geweld: het gebruiken van geweld en het dreigen met geweld, waaronder wordt begrepen het ter hand nemen van een vuurwapen.

Artikel 4

Het gebruik van een geweldmiddel is uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar:

- a. aan wie dat geweldmiddel rechtens is toegekend, voor zover hij optreedt ter uitvoering van de taak met het oog waarop het geweldmiddel hem is toegekend, en
- b. die in het gebruik van dat geweldmiddel is geoefend.

Artikel 22

1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.
2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.
3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of

de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt.

Artikel 25

1. De ambtenaar draagt er zoveel mogelijk zorg voor dat personen die door drankgebruik, dan wel door andere oorzaken, onmiddellijk gevaarlijk zijn, hetzij voor de openbare orde, veiligheid, of gezondheid, hetzij voor zichzelf, op de meest geschikte wijze van openbare plaatsen als bedoeld in artikel 1 van de Wet openbare manifestaties, worden verwijderd. Onder openbare plaatsen worden mede verstaan vervoermiddelen die zich bevinden op deze plaatsen, een en ander voor zover niet gebezigd als woning.
2. De ambtenaar draagt personen als bedoeld in het eerste lid over aan het eigen zorgkader, voor zover de omstandigheden zulks toelaten. Zij kunnen bij het ontbreken van opvangmogelijkheden elders, bij wijze van hulpverlening, op het politie- of brigadebureau worden ondergebracht, indien dit nodig is voor hun bescherming en dit niet tegen hun wil geschiedt.
3. Voor personen als bedoeld in het eerste lid, van wie bekend is dat zij geestelijk gestoord zijn of die geestelijk gestoord lijken, waarschuwt de ambtenaar de arts, nadat zo mogelijk getracht is contact te zoeken met de eigen huisarts.